

СЕМИНАРСКИ РАД

**АЛТЕРНАЦИЈЕ СУГЛАСНИКА У СРПСКОМЕ
ЈЕЗИКУ**

ГЛАСОВНЕ АЛТЕРНАЦИЈЕ(ПРОМЕНЕ)

Гласовна промена (алтернација) јесте смењивање гласова у речи при творби или промени њеног облика.

Ако описујемо ове промене *синхронички* (у језикословљу: описивање језичких појава онако како делују у неком временском раздобљу), *исправније* је рећи да се ради о *гласовним алтернацијама* (лат. *alternatio* 'смењивање, мењање'). Уколико ово смењивање гласова посматрамо *дијахронички* (у језикословљу: разматрање језичких појава онако како следе или се збивају протицањем времена), рећи ћемо како се ради о *гласовним променама*.

Иако су се промене које сада описујемо *догодиле* дијахронички (синхронички гледано, то су *морфофонолошке алтернације*), потребни су нам и језгровитији („дијахронички“) термини: *једначење по звучности, једначење по месту творбе, палатализација, сибиларизација, јотовање* итд., зато што их, и синхронички посматрано, не бисмо сасвим прецизно описали као, редом: *алтернације звучних и беззвучних сугласника, алтернације с : ш, з : ж, н : м, алтернације к, г, х : ч, ж, ш, алтернације к, г, х : ц, з, с, алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима*, а такође су ови термини несврсисходни за свакодневну употребу и понављање.

Алтернације *палатализација* и *сибиларизација* производ су промена које су се вршиле у далекој прошлости нашег језика (још у прасловенском периоду), а чији су се резултати сачували у облицима и у извођењу речи. Те промене биле су једначењског карактера. Наиме, задњонепчани сугласници *к, г* и *х* прилагођавали су своју артикулацију према артикулацији сугласника *ј* и према самогласницима предњег реда (тада су то били *е, и*, полугласник предњег реда *ь*, јат — *ѣ*, носни самогласник *ѣ*), преносили је напред — на тврдо непце, умекшавајући *к, г* и *х*, који су тако дали два низа сугласника: *ч, ж, ш* и *ц, з, с*. Први низ чине предњонепчани [палатални] сугласници, па је поступак њиховог добијања од *к, г, х* у повести језика назван *палатализација*. Други низ чине зубни пискави сугласници (сибиланти) *з* и *с* и зубни сливени сугласник (са пискавим састојком) *ц*, па је поступак њиховог добијања од *к, г, х* назван *сибиларизација*.

Током времена, гласовна промена палатализација (сибиларизација) је престала, а и за њеног трајања на местима где се данас налазе самогласници *е* или *и* у наставцима били су у неким случајевима други самогласници, који нису узроковали палатализацију. Отуда данас постоје неизмењени задњонепчани сугласници у многим примерима: *Кике* (лично име, ген. јд.), *Мике, лиге, мухе, бухе, руке, ноге, јунакиња, кнегиња, монахиња, рукица* (поред *ручица*), *ношца* (поред *ножица*), *снахица* (поред *снашица*) и сл.

ЈЕДНАЧЕЊЕ СУГЛАСНИКА ПО ЗВУЧНОСТИ

Једначење сугласника по звучности (алтернације звучних и беззвучних сугласника) јесте прилагођавање појединих гласова другим гласовима према њиховим артикулационим особинама *звучности* тј. *беззвучности*. Правило налаже прилагођавање претходног сугласника у речи наредном уколико се ради о гласовима различите звучности. Звучно-беззвучни парови су

Звучни	б	г	д	ђ	з	ж	џ	–	–	–
Беззвучни	п	к	т	ћ	с	ш	ч	ф	х	ц
Алтернације	Примери									
б : п и п : б	жа <u>б</u> ац-жа <u>п</u> ца					ћева <u>п</u> -ћева <u>б</u> џилица				
г : к и к : г	бе <u>г</u> -бе <u>к</u> ство					бу <u>р</u> ек-бу <u>р</u> егџија				
д : т и т : д	поре <u>д</u> ак-поре <u>т</u> ка					приме <u>т</u> ити-приме <u>д</u> ба				
ђ : ћ и (ћ : ђ)	же <u>ђ</u> -же <u>ћ</u> ца					(нема примера) ¹				
з : с и с : з	привез <u>з</u> ак-привес <u>с</u> ка					ис <u>т</u> ражити-з <u>г</u> азити				
ж : ш и ш : ж	предло <u>ж</u> ак-предло <u>ш</u> ка					ду <u>ш</u> а-заду <u>ж</u> бина				
џ : ч и ч : џ	Кембри <u>џ</u> -кембри <u>ч</u> ки					у <u>ч</u> ити-у <u>џ</u> беник				

Три беззвучна сугласника без одговарајућих звучних парњака, *ф*, *х* и *ц*, остају непромењени испред звучних сугласника (*Врхбосна*, *Салихбеговић*), али свакако узрокују обеззвучавање звучних сугласника када се ови нађу пред њима: *потфорум*, *претходити*, *исцепати*.

Испред звучних гласника (сонаната) сугласници не мењају своју (бе)звучност: *изменити*, *сменити*, *излог*, *слог*, *растројство*, *тресет* итд. Сонанти не мењају своју звучност ни када се нађу испред беззвучних сугласника: *прст*, *замка*, *земаљски*, *игранка*, *алкохол*.

Правописом су предвиђени следећи изузеци:

1. У писању, звучно *д* остаје непромењено пред беззвучнима *с* или *ш*, у свим положајима у речи: *одсуство*, *представник*, *суседство*, *подшишати*, *предшколски*.
2. У писању, *ђ* остаје неизмењено пред наставком *-ство*: *вођство*.

---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE PREUZETI NA SAJTU

WWW.MATURSKI.NET ----

[BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST](#)

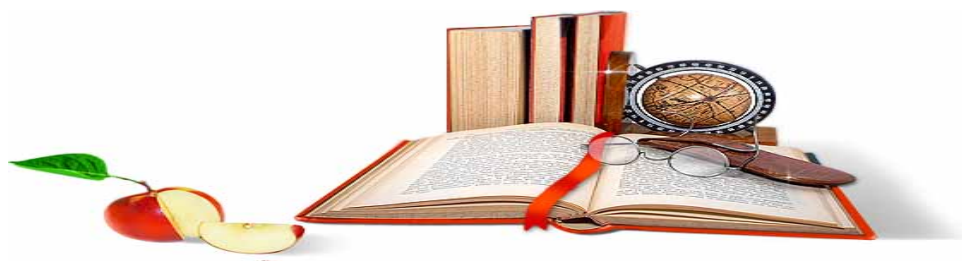
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA

RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG

WWW.MAGISTARSKI.COM

WWW.MATURSKIRADOVI.NET



NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#). KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com

3.

4.